

Вадим Сергійович СЕЛЮКОВ,

доктор юридичних наук, доцент

(Харківський національний університету внутрішніх справ, м. Харків)

КІНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

В статті проведено аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності кінологічних підрозділів Державної митної служби України. Особливу увагу приділено нормуванню роботи та механізмам залучення кінологічних команд до реалізації завдань Державної митної служби України у сфері протидії контрабанді та забезпеченні належного здійснення митного контролю. Визначено особливості підготовки та діяльності службових собак, які відрізняють стан та рівень кінологічного забезпечення діяльності митних органів від кінологічного забезпечення інших правоохоронних органів. Наголошено на тому, що розвиток технологій не в змозі скласти конкуренцію здібностям службових собак, які на теперішній час лишаються найефективнішим та дієвим засобом виявлення фактів незаконного переміщення товарів через державний кордон. Також зазначено, що на відміну від інших правоохоронних органів, діяльність у сфері кінологічного забезпечення в Державній митній службі України серед іншого орієнтована на службового собаку, який виступає «партнером» у відносинах «кінолог-собака». Акцентовано увагу, що проблемним питанням наразі залишається навантаження на кінологічні команди, що в першу чергу пов'язано із правовим режимом воєнного стану.

Ключові слова: кінологічне забезпечення митних органів, Державна митна служба, кінологічна команда, митний контроль, протидія правопорушенням, порушення митних правил, контрабанда.

Постановка проблеми. Правовий статус органів державної влади є своєрідною квінтесенцією прав, обов'язків цих органів, їх компетенції та повноважень, які випливають із нормативно визначених завдань та функцій. В умовах дії правового режиму воєнного стану стає все більш актуальним питання забезпечення цілісності кордонів, недоторканості території та забезпечення національної безпеки у всіх її проявах. В той же час, ускладнюється режим роботи та виникають нові виклики та перепони в діяльності державних органів. Серед ключових постійно діючих міжнародних взаємовідносин України, навіть в умовах збройного конфлікту, варто виділити співпрацю у сфері легального переміщення товарів через митний кордон, а також протидія контрабанді. Дану діяльність в державі забезпечує Державна митна служба України.

Серед засобів здійснення митного контролю, які забезпечують

протидії порушенням митного режиму та контрабанді окремим предметів, варто виділити декілька груп: використання технічних засобів контролю та огляду, задіяння виключно огляду працівником, а також, що на нашу думку є найефективнішим – використання кінологічних команд, тобто застосування службового собаки.

Питання кінологічного забезпечення недостатньо широко досліджено в правовій науці. В переважній більшості досліджені більш загальні питання кінологічної діяльності правоохоронних органів (Селюков В., Потушинська О., Жданова П.), окремі методологічні механізми проведення підготовки кінологічних команд в митних органах та органах виконання покарань (Виноград О.), загальна характеристика кінологічного забезпечення митних органів, однак ще до прийняття нового положення про кінологічне забезпечення (Сидорович О., Гуцул І. Кривіцький В.). В той же час наразі існує потреба в перегляді сутності та особливостей кінологічного забезпечення діяльності митних органів, особливо в умовах війни.

Мета дослідження полягає у визначенні передумов та України здійснення кінологічного забезпечення в Державній митній службі України. З'ясувати ключові фактори, які здійснюють визначальний вплив на провадження такої діяльності в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Митного кодексу України митними органами є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, митниці та митні пости¹. Тож, здійснення митними органами діяльності у сфері здійснення митного контролю є однією з ключових функцій даних органів.

Статус Державної митної служби України визначений Положенням про Державну митну службу України. Відповідно до вказаного Положення основними завданнями ДМС є:

1) забезпечення реалізації державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України і створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, збереження належного балансу між митним контролем і спрощенням законної торгівлі;

2) забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил;

3) внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної митної політики на розгляд Міністра фінансів².

З огляду на зміст правоохоронної діяльності необхідно підкреслити, що митні органи також здійснюють діяльність щодо забезпечення прав і

¹ Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення 25.03.2025).

² Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF> (дата звернення 25.03.2025).

свобод людини та протидіють злочинності у певній сфері.

Тож, у контексті здійснення правоохоронної функції митними органами варто говорити про низку повноважень, які чітко визначають головні пріоритети діяльності, а саме: забезпечення та здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства з питань державної митної справи на всій території України, у тому числі у вільних митних зонах, територіальному морі, пунктах пропуску через державний кордон, прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах, виключній (морській) економічній зоні України та прилеглій зоні України; контроль за дотриманням підприємствами і громадянами установленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України; контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України; організація та здійснення допуску дорожніх транспортних засобів та контейнерів до перевезення товарів під митними печатками і пломбами; розроблення сучасних технології здійснення митного контролю і митного оформлення, впровадження нових видів технічних та спеціальних засобів митного контролю, здійснення контролю за їх застосуванням територіальними органами; запобігання та протидія контрабанді, здійснення боротьби з порушеннями митних правил на митній території України; організація та здійснення кінологічного забезпечення діяльності територіальних органів ДМС¹.

Із зазначених повноважень виходить, що здебільшого правоохоронна діяльність Державної митної служби України полягає у здійсненні контрольних та організаційних заходів, які спрямовані на протидію контрабанді та порушенню митного режиму. Митним режимом відповідно до Митного кодексу України є комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення². Отже, дотримання митного режиму полягає у дотриманні визначеної законодавством процедури переміщення товарів через митний кордон України. З практичної точки зору здебільшого така діяльність полягає у постійному здійсненні контрольних заходів ДМС.

Митний контроль є одним з головних завдань, які покладені на митні органи України. Відзначимо і його вагомість для забезпечення економічної безпеки держави, бо саме на цьому етапі здійснення митної справи відбувається не тільки перевірка всіх вантажних документів, а й фактичне встановлення кількісних та якісних показників товарів, які переміщують через митний кордон України. Саме тому одним з головних напрямів

¹ Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF> (дата звернення 25.03.2025).

² Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення 25.03.2025).

сучасної митної політики України повинно бути вдосконалення процедури митного контролю, яка полягатиме у впровадженні нових форм та методів здійснення митного контролю в країні¹.

М. Т. Білута та Т. В. Микитенко стверджують, що «митний контроль за своїм змістом включає перевірку порядку та умов переміщення товарів через митний кордон, їх митне оформлення, застосування тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, здійснення перевірок нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидії контрабанді, боротьбу з порушеннями митних правил, організацію і забезпечення діяльності митних органів та інші контрольні заходи, що здійснюють органи доходів і зборів у межах своєї компетенції, які спрямовані на реалізацію державної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності»². О.С. Новосьолова зазначає, що основною метою митного контролю є забезпечення законного переміщення осіб, товарів та транспортних засобів через митний кордон, в тому числі повне та своєчасне адміністрування митних платежів³.

Митним кодексом визначено, що митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку⁴. Тобто здійснення певного переліку дій у певних формах з метою запобігання порушень митного законодавства.

М. В. Мельник наводить перелік форм здійснення митного контролю серед яких виділяє перевірки необхідних документів, митний огляд (огляд транспортних засобів, товарів та інших предметів, особистий огляд), переогляд, облік предметів, які переміщуються через митний кордон України, а також в інші форми, що не суперечать законам України⁵.

Необхідність використання різноманітних форм та методів при проведенні митного контролю митними органами потребує використання певного інструментарію для його проведення. Одним серед таких засобів є службові собаки. Стаття 324 Митного кодексу України встановлює, що з метою скорочення часу проведення митного контролю та підвищення його ефективності митні органи можуть використовувати технічні та спеціальні засоби, а також службових собак. Разом із тим при проведенні митного

¹ Беднарський О. П. Митний контроль та митне оформлення товарів: сутність і прагматика реалізації в Україні : дип. роб. за ОКР «магістр» / Чортків : Чортківський інститут підприємництва і бізнесу Тернопільського національного економічного університету, 2013. С. 22.

² Білуха М. Т., Микитенко Т. В. Митний контроль: організація і методологія. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2014. № 1. С. 181-187.

³ Новосьолова О. С. Система митного контролю в Україні: сучасний стан та орієнтири вдосконалення. 2019. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/140.pdf> (дата звернення 25.03.2025)

⁴ Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення 25.03.2025)

⁵ Мельник М. В. Митний контроль та митне оформлення при застосуванні митних режимів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2011. № 7. С. 270.

контролю товарів, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, митні органи використовують технічні та спеціальні засоби митного контролю, а також службових собак¹. Отже бачимо, що використання службових собак в системі забезпечення митного контролю є невід'ємною складовою діяльності Державної митної служби.

Відповідно до Типової технологічної схеми здійснення митного контролю автомобільних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон формами митного контролю є серед інших використання службових собак². Як бачимо актуальність кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності митних органів не викликає жодних сумнівів. Крім того, п. 18 ч. 2 ст. 544 Митного кодексу України визначає одним із основних завдань митних органів кінологічне забезпечення діяльності цих органів.

Службові собаки, зважаючи на їхні біологічні особливості, на відміну від технічних засобів митного контролю, використовуються передусім для виявлення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, а також тютюнових виробів та людей, які намагаються непоміченими пересікти державний кордон. Та це аж ніяк не применшує ролі службових собак під час здійснення митного контролю, адже вони, завдяки їхнім пошуковим інстинктам, є одним із найдієвіших і найшвидших засобів виявлення окремих предметів контрабанди³.

Зростання відкритості митного простору країн з огляду на їхнє залучення до глобальних економічних процесів підвищує його вразливість до зовнішніх викликів. На сьогодні митна складова глобального економічного простору знаходиться на перетині інтересів як держави, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, громадян, так і міжнародного злочинного бізнесу, бо незаконне переміщення товарів та предметів, осіб через кордон є важливою складовою їхньої діяльності. Підвищення ефективності діяльності митних органів з огляду на скорочення часу проведення митного контролю та різноманітні схеми порушення митних правил й контрабанди товарів неможливе без використання технічних та спеціальних засобів, службових собак. У більшості країн світу, в тому числі й України, такі заходи підтвердили свою успішність та результативність при виявленні наркотичних засобів, зброї, набоїв, тютюнових виробів, грошових банкнот, тощо⁴. Діяльність кінологічних команд Державної митної служби поєднана із іншими спеціальними технічними засобами є дуже актуальною

¹ Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення 25.03.2025)

² Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними : постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 451. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-%D0%BF> (дата звернення 25.03.2025)

³ Науково-практичний коментар до Митного кодексу України у 3 томах / за ред. В. Ю. Хомутинік (голова), Т. І. Єфименко (співголова) та ін. Київ: ДННУ «Акад. фін. управління», 2012. Т. 2. С. 328

⁴ Войцешук А. Д. Залучення кінологічних команд та скануючих систем до процедур митного контролю для попередження ризиків митного простору країн. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 11. С. 4.

у світі розвитку злочинних методів контрабанди та способів приховування злочинної діяльності. Так, актуальність використання службових собак в діяльності даного органу державної влади не потребує додаткового обґрунтування.

Разом із застосуванням службових собак для здійснення митного контролю, на думку Г. В. Дейниченко, варто використовувати і технічні засоби контролю. Застосування технічних засобів митного контролю дозволяє наступне: збільшити пропускну спроможність митних органів за рахунок скорочення тривалості огляду об'єктів контролю; більш надійно, мінімальним рівнем спеціальної підготовки співробітників, встановити достовірність та справжність документів, підтвердити правильність класифікації товарів; підвищити ступінь імовірності виявлення схованок і прихованих вкладень в підконтрольних об'єктах; виявляти і прискіпати порушення правил перетинання митного кордону¹. На відміну від технічних засобів, вартість та громіздкість яких є досить значними, використання добре підготовлених службових собак для виявлення фактів незаконного переміщення наркотичних речовин через митний кордон України є значно ефективніший і менш залежний від зовнішнього середовища та обладнання. Однак, не варто виключати і механізм спільної роботи, який в такому форматі значно прискорює процес здійснення митного контролю.

На нормативному рівні діяльність кінологічних підрозділів ДМС України наразі регламентована Положенням про кінологічне забезпечення в Державній митній службі України², де чітко визначено порядок підготовки кінологічних команд. Важливим є той факт, що на нормативному рівні визначено порядок придбання та добору собак для подальшого навчання та використання як службових. Ще однією важливою відмінністю, на яку вже звертали увагу у попередніх дослідженнях, на відміну від поліцейських службових собак, є те, що службові собаки Державної митної служби України виключені з переліку спеціальних засобів (див. ст. 324 Митного кодексу України). Це, на нашу суб'єктивну думку, виказує «повагу» до їх (собак) діяльності. Додатковим підтвердженням цьому є також сам факт існування поняття кінологічна команда, а не кінолог із собакою. Тому варто говорити, що однією із ключових засад кінологічного забезпечення в Державній митній службі України є гуманне ставлення до службового собаки, не як до речі, а як до живої істоти, яка, серед іншого, потребує уваги та турботи, не як технічний засіб.

Характерним для діяльності кінологічних підрозділів ДМС є те, що кінологи у більшості випадків як спеціальний засіб застосовують власних собак, які пройшли спеціальну підготовку та поставлені на баланс в митних органах України. Крім цього, варто наголосити на тому, що на відміну від

¹ Дейниченко Г. В., Афуков Н. О., Кукса А. М. Аналіз тенденцій розвитку світового ринку технічних засобів митного контролю для виявлення наркотичних речовин. *Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі*. 2009. Вип. 1. С. 180.

² Про кінологічне забезпечення в Державній митній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 10.03.2021 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0565-21#top> (дата звернення 25.03.2025).

тих положень, що до 2021 року регламентували діяльність із кінологічного забезпечення Державної фіскальної служби України (було чинне до 07.05.2021¹), за одним інспектором-кінологом може закріплюватися не один службовий собака. Це варто вважати досить ефективною та важливою засадою діяльності кінологічних підрозділів, адже: по-перше, наявність двох службових собак у одного працівника зменшує навантаження на одну і дозволяє змінювати їх під час професійної діяльності протягом дня; по-друге, два різнопрофільні собаки в одного інспектора-кінолога можна вважати більш ліквідним та ефективним витрачанням державних коштів на утримання; по-третє, таке положення дозволяє інспектору-кінологу маючи вікового (старіючого) собаку починати готувати молодого до виконання завдань. На нашу думку, саме можливість, а не обов'язковість, закріплення декількох собак за працівником, в умовах підвищеного навантаження, пов'язаного із правовим режимом воєнного стану, є дієвим механізмом реалізації якісного митного контролю.

В системі органів Державної митної служби України ключову роль в частині здійснення кінологічного забезпечення діяльності відіграє Департамент спеціальної підготовки та кінологічного забезпечення Державної митної служби України. Варто відзначити, що серед головних завдань даного департаменту визначені наступні:

- забезпечення реалізації державної митної політики та державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил;
- здійснення кінологічного забезпечення;
- участь у службових заходах, у тому числі з використанням службових собак, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, зброї та боєприпасів, тютюнових виробів, грошових знаків у вигляді банкнот тощо;
- організація, здійснення та моніторинг спеціальної та спеціалізованої підготовки посадових осіб та інших працівників територіальних органів шляхом залучення відповідних спеціалістів;
- впровадження, розвиток та супроводження програмно-інформаційних комплексів: дистанційного навчання, електронного навчально-методичного кабінету, професійно-психологічного добору, ідентифікації культурних цінностей тощо².

Виокремлення серед чотирьох основних завдань департаменту двох, що пов'язані із кінологічною діяльністю свідчить про важливість здійснення такої діяльності, все ще актуальну її ефективність, а також необхідність постійного її удосконалення, враховуючи те, що спеціальна

¹ Про кінологічне забезпечення в Державній фіскальній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 15.12.2015 № 1147 (Втрата чинності від 07.05.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1664-15#Text> (дата звернення 25.03.2025).

² Положення про Департамент спеціальної підготовки та кінологічного забезпечення Державної митної служби : наказ Державної митної служби України від 23.10.2019 р. № 18 (зі змінами внесеними згідно з наказом Держмитслужби від 12.03.2020 № 94).

підготовка протягом календарного року є обов'язковим елементом професійної діяльності, не проходження якої робить неможливим подальше здійснення процедури митного контролю, говорять про кінологічну діяльність як невід'ємну складову реалізації митної політики держави.

Ще однією важливою відмінністю кінологічного забезпечення митних органів від інших є те, що спеціалізація собак обмежується виключно пошуком об'єктів. Тобто, можна говорити, що «митні собаки» є виключно спеціальними (для пошуку об'єктів або речей), на відміну від інших правоохоронних органів, де використовуються і розшукові та пошукові собаки. До того ж в цьому контексті варто говорити про особливі види об'єктів для пошуку, тому що лише в Державній митній службі готують собак для пошуку бурштину, об'єктів мистецтва, грошових купюр та об'єктів фауни та флори.

Враховуючи наведене, хочеться дещо зупинитися на процесі підготовки кінологічних команд. По-перше, варто відмітити, що підготовка відбувається завжди і працівника, і собаки, що важливо, адже формат підготовки спрямований виключно на одного суб'єкта не в повній мірі виправдовує поставлені завдання.

Щорічність проведення обов'язкового навчання є важливим елементом професійного розвитку кінологічних команд, що поряд із систематичними тренуваннями забезпечує актуальність навичок та здібностей як службового собаки, так і інспектора-кінолога. В контексті систематичної та системної підготовки кінологічних команд митних підрозділів варто відзначити механізм міжнародної взаємодії, який полягає у функціонуванні регіональних підрозділів Всесвітньої митної організації на території України. Регіональні навчальні центри є одним із ключових компонентів регіонального підходу. Утворюючи практично незалежні та автономні утворення, різні країни мають найкращі можливості для визначення та реагування на потреби своїх членів у навчанні, в тому числі навчанні кінологічних команд. Цей тип навчання, який має ширше охоплення, ніж той, що пропонується країнам (Україною в тому числі), дозволяє об'єднувати та оптимізувати ресурси в межах одного регіону. Такі центри пропонують низку переваг: вони дозволяють митним службовцям сусідніх країн налагоджувати зв'язки один з одним та сприяють подальшій діяльності за програмами Всесвітньої міжнародної організації в регіоні¹.

Наступною особливістю підготовки є ефективне забезпечення навчальних підрозділів запахоносцями, в тому числі первинними (безпосередньо зразками об'єктів для пошуку). Варто відмітити, що періодичне використання первинних запахоносців, а також систематичне оновлення імітаторів первинних запахоносців в якості тренувальних зразків є важливим аспектом ефективності роботи з підготовки кінологічних команд.

¹ World Customs Organization. *World Customs Organization*. URL: https://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-regional-bodies/regional_training_centres.aspx (date of access: 23.03.2025).

Нормативне регулювання підстав та способів використання кінологічних команд також є позитивним аспектом в організації кінологічного забезпечення діяльності Державної митної служби України. Так, наказом Міністерства фінансів України затверджений Порядок використання кінологічних команд у Державній митній службі України¹. Крім цього, позитивним є те, що даним наказом затверджено інший порядок, який визначає процеси здійснення ветеринарного обслуговування, утримання, годівлі службових собак та догляду за ними в Державній митній службі України². Наявність чіткого нормативного регулювання серед іншого підтверджує важливість реалізації даного напрямку роботи митних органів. Також важливо відмітити, що на відміну від інших правоохоронних органів, нормативні документи оперуються поняттям використання кінологічних команд, а не застосування службового собаки, що свідчить про відмінне ставлення до собаки в митній службі.

Висновок. Правовий режим воєнного стану безсумнівно вплинув на організацію діяльності кінологічних підрозділів митних органів. В першу чергу це варто пояснити підвищенням навантаженням у зв'язку із переміщенням через кордон великої кількості людей. По-друге, спрощенням деяких видів митних процедур пов'язаних із гуманітарною та військовою допомогою, призводять до використання цих механізмів як прикриття для контрабанди. І на останок, збільшення кількості осіб, що емігрують з України і намагаються вивезти через кордон заборонені об'єкти значно зросла.

Варто також відзначити, що діяльність кінологічних підрозділів митних органів характеризується певними особливостями, серед яких варто виділити:

- обмежений час на огляд та необхідність безконтактного пошуку;
- робота по виявленню статичних запахів, тобто тих які не рухаються і перебувають в транспортних засобах, речах або на особі;
- специфічність об'єктів пошуку;
- метою використання кінологічних команд є скорочення часу на проведення огляду товарів і транспортних засобів та підвищення ефективності дій з попередження та виявлення незаконного переміщення різного роду об'єктів;
- систематична взаємодія з кінологічними підрозділами митних служб іноземних держав у сфері протидії контрабанді, як транснаціональному явищу.

З огляду на вищезазначене, варто підсумувати, що наразі питання

¹ Про затвердження порядків щодо використання кінологічних команд, ветеринарного обслуговування, утримання, годівлі службових собак та догляду за ними в Державній митній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 19.03.2021 р. № 161 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0663-21#Text> (дата звернення 25.03.2025).

² Про затвердження порядків щодо використання кінологічних команд, ветеринарного обслуговування, утримання, годівлі службових собак та догляду за ними в Державній митній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 19.03.2021 р. № 161 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0664-21#n4> (дата звернення 25.03.2025)

кінологічного забезпечення діяльності митних підрозділів не втратило актуальності. Розвиток технологій не в змозі забезпечити хоча б помірну ефективність виявлення прихованих об'єктів під час митного контролю, що, в свою чергу, дуже ефективно та швидко здійснює службовий собака. Тому подальший розвиток цього напрямку діяльності є важливою складовою державної політики у сфері митної діяльності та протидії контрабанді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беднарський О. П. Митний контроль та митне оформлення товарів: сутність і прагматика реалізації в Україні: дип. роб. за ОКР «магістр» / Чортків: Чортківський інститут підприємництва і бізнесу Тернопільського національного економічного університету, 2013. 119 с.
2. Білуха М. Т., Микитенко Т. В. Митний контроль: організація і методологія. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2014. №. 1. С. 181–187.
3. Войцещук А. Д. Залучення кінологічних команд та скануючих систем до процедур митного контролю для попередження ризиків митного простору країн. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 11. С. 3–10.
4. Дейниченко Г. В., Афуков Н. О., Кукса А. М. Аналіз тенденцій розвитку світового ринку технічних засобів митного контролю для виявлення наркотичних речовин. *Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі*. 2009. Вип. 1. С. 179–186.
5. Мельник М. В. Митний контроль та митне оформлення при застосуванні митних режимів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2011. №. 7. С. 269–273.
6. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення 25.03.2025).
7. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України у 3 томах / за ред. В. Ю. Хомутиннік (голова), Т. І. Єфименко (співголова) та ін. Київ: ДННУ «Акад. фін. управління», 2012. Т. 2. 524 с.
8. Новосьолова О. С. Система митного контролю в Україні: сучасний стан та орієнтири вдосконалення. 2019. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/140.pdf> (дата звернення 23.03.2025)
9. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 року № 451 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-%D0%BF> (дата звернення 23.03.2025)
10. Положення про Департамент спеціальної підготовки та кінологічного забезпечення Державної митної служби : наказ Державної митної служби України від 23.10.2019 р. № 18 (зі змінами внесеними згідно з наказом Держмитслужби від 12.03.2020 № 94).

11. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 227. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF__ (дата звернення 23.03.2025).

12. Про затвердження порядків щодо використання кінологічних команд, ветеринарного обслуговування, утримання, годівлі службових собак та догляду за ними в Державній митній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 19.03.2021 р. № 161. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0663-21#Text> (дата звернення 23.03.2025).

13. Про кінологічне забезпечення в Державній митній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 10.03.2021 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0565-21#top> (дата звернення 23.03.2025).

14. Про кінологічне забезпечення в Державній фіскальній службі України : наказ Міністерства фінансів України від 15.12.2015 р. № 1147 (Втрата чинності від 07.05.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1664-15#Text> (дата звернення 23.03.2025).

15. World Customs Organization. *World Customs Organization*. URL: https://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-regional-bodies/regional_training_centres.aspx (дата звернення 23.03.2025)

Стаття надійшла до редакції 25.03.2025

Vadym S. SELIUKOV,

Doctor of Science in Law, Associate Professor

(*Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine*)

CANINE (K9) SUPPORT OF THE ACTIVITIES OF THE STATE CUSTOMS SERVICE OF UKRAINE

The article analyzes the regulatory and legal support for the activities of canine units of the State Customs Service of Ukraine. Particular attention is paid to the standardization of work and mechanisms for involving canine teams in the implementation of the tasks of the State Customs Service of Ukraine in the field of combating smuggling and ensuring the proper implementation of customs control. The features of the training and activity of service dogs are determined, which distinguish the state and level of canine support of the activities of customs authorities from the canine support of other law enforcement agencies. It is emphasized that the development of technologies is not able to compete with the abilities of service dogs, which currently remain the most effective and efficient means of detecting facts of illegal movement of goods across the state border. It is also noted that, unlike other law enforcement agencies, the activities in the field of canine support in the State Customs Service of Ukraine, among other things, are

focused on the service dog, which acts as a «partner» in the «canine handler-dog» relationship. It is emphasized that the burden on canine teams currently remains a problematic issue, which is primarily related to the legal regime of martial law.

Keywords: *canine support of customs authorities, K9, State Customs Service, canine team, customs control, combating offenses, violation of customs rules, smuggling.*